

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На правах рукопису

Зухба Олена Миколаївна

ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ
ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ ВЕЛИКОГО МІСТА
(на прикладі міст Донбасу)

Спеціальність 08. 10. 03. – Міська та регіональна
економіка

А в т о р е ф е р а т

дисертації на здобуття вченого ступеня
кандидата економічних наук

Донецьк – 1996

00752624 (Q)

Дисертація є рукописом. Робота мікро-правових досліджень НАН України.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Фінагін Валентин Вікторович

Офіційні опоненти – доктор економічних наук, професор
Аптекарь Савелій Семенович

– кандидат економічних наук,
ст. наук. співробітник
Землянкін Анатолій Іванович

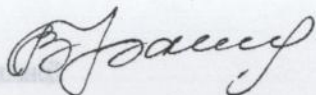
Провідна організація – Донецька державна академія
управління.

Захист відбудеться "3" 10 1996 р. о 14 годині
на засіданні спеціалізованої вченої ради Д06.09.01 в Інсти-
туті економіко-правових досліджень НАН України за адресою:
340048, м. Донецьк, вул. Університетська, 77.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Інститу-
ту економіко-правових досліджень НАН України.

Автореферат розісланий "30" серпня 1996 р.

Вчений секретар
спеціалізованої
вченої ради

 Гранін В. В.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

1. 1. Актуальність теми. Проблема оптимізації економічної структури господарського комплексу є одним з найважливіших завдань реформування економіки міста і регіону. Для прийняття ефективних управлінських рішень необхідно чітко розуміння закономірностей розвитку господарського комплексу міста у ринковій економіці.

Актуальність дослідження розвитку структури господарського комплексу великих міст Донбасу зумовлена особливим місцем промисловості регіону в економічній системі України. Економіка міст регіону має усі галузі народногосподарського комплексу, з яких провідними є вугільна, металургійна, машинобудівна. Висока питома вага добувної промисловості та виробництв первинної переробки ресурсів багато у чому визначає спеціалізацію економіки міст Донбасу. У той же час, чимала технологічна відсталість виробництв, гострота екологічних і соціальних проблем диктують необхідність якнайшвидшої структурної її перебудови.

Для підвищення ефективності муніципального менеджменту необхідне наукове усвідомлення проблем формування оптимального господарського механізму економіки міста. Все це вимагає наукового обґрунтування і надає особливої актуальності проблемам реформування структури господарського комплексу великих міст.

Актуальність перелічених проблем, необхідність їх подальшого опрацювання, потреба у практичних рекомендаціях з питань оптимізації економічної структури міського господарського комплексу зумовили вибір теми даного дослідження, його мету й завдання.

1. 2. Мета та завдання дослідження.

Метов дисертаційної роботи є системне дослідження розвитку структури господарського комплексу великого міста, оцінка стану й тенденцій її трансформування у сучасних умовах на прикладі великих міст Донбасу.

Для досягнення мети дослідження необхідно було вирішити наступні завдання:

- уточнити поняття структури господарського комплексу міста;

- виділити зовнішні і внутрішні фактори трансформації структури міського господарства та основні закономірності її розвитку;

- проаналізувати сучасний стан соціально-економічної сфери великих міст Донбасу та виявити специфіку її структури;

- виявити закономірності формування нової структури господарського комплексу великих міст Донбасу, які є результатом його циклічного розвитку, виявити роль інфраструктури ринку у цьому процесі;

- визначити основні напрями зміни структури економіки великих промислових міст регіону.

1. 3. Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження є економічна структура господарського комплексу великого міста, що знаходиться під впливом ряду об'єктивних чинників, системи економічних законів змішаної економіки.

Об'єктом дослідження в роботі обрані господарські комплекси великих міст Донбасу в умовах становлення ринкової системи господарювання. Вибір об'єкту зумовлений тим, що велике місто становить автономну економічну систему з господарським комплексом, який забезпечує її саморозвиток.

1. 4. Методологія та методика дослідження. Джерела інформації. Науковою базою дисертаційного дослідження є ма-

теріалістична діалектика, структурно-системний підхід, засоби порівняльного і статистичного аналізу. Емпіричною базою дослідження та інформаційною основою роботи стали дані статистичних щорічників Міністерства статистики України, матеріали періодичного друку, матеріали регіональних програм соціального та економічного розвитку.

В процесі роботи над дисертацією вивчено та узагальнено теоретичні положення, що висунуті у монографіях та наукових публікаціях економістів, матеріалах періодичного друку. Розглянуті та проаналізовані законодавчі акти України стосовно проблем формування системи ринкових відносин, структурної перебудови економіки.

1. 5. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає у визначенні напрямків вдосконалення структури господарського комплексу великого міста в сучасній економіці України. Зокрема, обґрунтовано такі положення :

- структуру господарського комплексу зображено як внутрішню форму організації його системи. Дано оригінальне визначення поняття структури господарського комплексу міста як складної ієрархічної системи, що складається з безлічі взаємовпливаючих елементів і має поліструктурний характер;

- розкрито циклічний характер розвитку господарського комплексу міста та визначено основні тенденції трансформації його структури в сучасних умовах; запропонована модель її трансформування як процесу взаємодії сукупності чинників динаміки та інертності;

- розглянуто специфіку розвитку господарського комплексу великого міста в умовах становлення змішаної економіки. При цьому визначено, що структурними елементами цього комплексу є економічні уклади, найважливіші з яких представлені

державним та ринковим секторами. Розкрито процес дифузії засобів регулювання окремих секторів економіки міста, що потребує урахування дії різноманітних господарських механізмів. Досліджено становлення ринкового сектору як елементу нової структури соціально-економічного комплексу міст Донбасу:

- сформульовано умови і закономірності становлення та розвитку інститутів ринкової інфраструктури у великих містах. Наголошено, що концентрація інститутів ринкової інфраструктури у великих містах детермінована самою суттєвістю останніх як місць зосередження економічної активності, струмів інформації, товарів, капіталу;

- встановлено, що провідна тенденція зміни галузевої структури великих міст Донбасу зумовлена соціальною орієнтацією змішаної економіки.

1. 6. Практична цінність результатів дослідження.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи полягає у тому, що ряд її тверджень та висновків може знайти використання у подальших дослідженнях соціально-економічних проблем міст, дозволить підвищити якісний рівень регулювання структурних процесів у містах, може стати методичною основою практичної діяльності відповідних державних закладів та господарських організацій, надає можливість вжити конкретних заходів щодо реалізації повноважень місцевих Рад у забезпеченні комплексного розвитку міст регіону, формування у них оптимальної економічної та соціальної структури.

1. 7. Апробація та впровадження результатів виконаної роботи. Матеріали дисертаційного дослідження були використані при розробленні наукових тем : " Соціально-економічний розвиток міста в умовах переходу до ринкових відносин " (номер держреєстрації 01. 09. 10029890) та " Розробка еко-

номіко-правових основ управління містом " (номер держреєстрації 01. 09. У0006490). За підсумками виконаних досліджень було підготовлено і подано до державних та господарських органів управління наступні матеріали :

- до Кабінету Міністрів України - "Програму розвитку вугільної промисловості України та соціальної сфери шахтарських регіонів на період до 2005 року" (Програма "Вугілля"), яку було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України N 141 від 2 березня 1994 року;

- до Міністерства вугільної промисловості України - "Державну програму реструктуризації вугільної промисловості" (затверджено Наказом Міністра вугільної промисловості України N 332 від 6 жовтня 1995 року.)

- до Міністерства вугільної промисловості України - "Державну програму закриття неперспективних вугільних шахт та розрізів " (затверджено Указом Президента України N 116 від 07. 02. 1996 р. та Наказом Міністра вугільної промисловості України N 73 від 4 березня 1996 року.)

Дисертаційну роботу виконано у відповідності з планом науково-дослідних робіт відділу економіко-правових проблем розвитку територіальних систем Інституту економіко-правових досліджень НАН України "Розробка економіко-правових основ управління містом " (шифр 040394).

Основні положення і висновки дисертації обговорювалися на теоретичних семінарах, доповідалися на науково-практичних конференціях: " Проблеми переходу України до ринкових відносин " (Вінниця, 1993 р.), " Економічні проблеми становлення ринку : теорія та практика " (Донецьк, ДонДУ, 1993 р.)), " Проблеми розвитку сучасного міста " (Донецьк, ІЕПД НАН України, 1996 р.) та вузовській науковій конференції профе-

сорсько - викладацького складу за підсумками науково-дослідної роботи (Донецьк, ДонДУ, 1993 р.).

1. 8. Публікації результатів дослідження. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 5 друкованих праць загальним обсягом 1. 3 д. а., з яких 1. 2 д. а. належить особисто авторові.

1. 9. Структура та обсяг роботи. Мета та основні завдання дослідження визначили структуру роботи.

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми дослідження, формулюються мета, завдання, та предмет дослідження, дається характеристика наукової новизни і обґрунтування практичної цінності роботи.

У першому розділі "Теоретичне обґрунтування господарського комплексу великого міста" визначається поняття структури економіки міста, досліджуються структурні взаємозв'язки господарського комплексу великого міста та чинники, що визначають динаміку його структури.

У другому розділі "Аналіз стану та тенденції формування структури господарського комплексу великого міста" досліджується сучасний стан економіки великих міст Донбасу, становлення ринкових структур та виділяються напрямки структурних змін у господарському комплексі великих міст регіону.

У третьому розділі "Соціально-економічні наслідки структурних змін в економіці міста" проаналізовано демографічну ситуацію та проблеми працевлаштування у великих містах Донбасу, показано вплив структурних змін на рівень матеріального добробуту населення та зміни потенціалу зовнішньоекономічної діяльності міста.

У закінченні роботи сформульовано висновки та пропозиції, які ґрунтуються на результатах дисертаційного дос-

лідження.

Дисертація містить 170 сторінок основного тексту, включає 31 таблицю, 5 малюнків, список використаної літератури з 190 найменувань, 34 додатки.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У дисертаційній роботі на основі проведених досліджень виносяться на обговорення та захист такі основні положення:

2. 1. Використання системного методу як теоретичної основи дослідження міського господарського комплексу дозволило зробити висновок, що цей комплекс можна розглядати як замкнуту економічну систему, автономність якої детермінована такими причинами:

- підприємства міського господарського комплексу розташовані на обмеженій території;
- функціонування міської економіки орієнтовано передусім на місцеві трудові, матеріальні, фінансові та інші ресурси;
- міська економічна система функціонує як єдине ціле;
- управління господарським комплексом міста здійснюється єдиним місцевим органом влади.

Дослідження показало, що структура господарського комплексу міста являє собою внутрішню форму організації його системи і виступає як єдність елементів системи та стійких взаємозв'язків між ними. Тому при дослідженні господарського комплексу міста можна на першому ступені теоретичного аналізу звертатися до структури комплексу як внутрішньої форми організації системи.

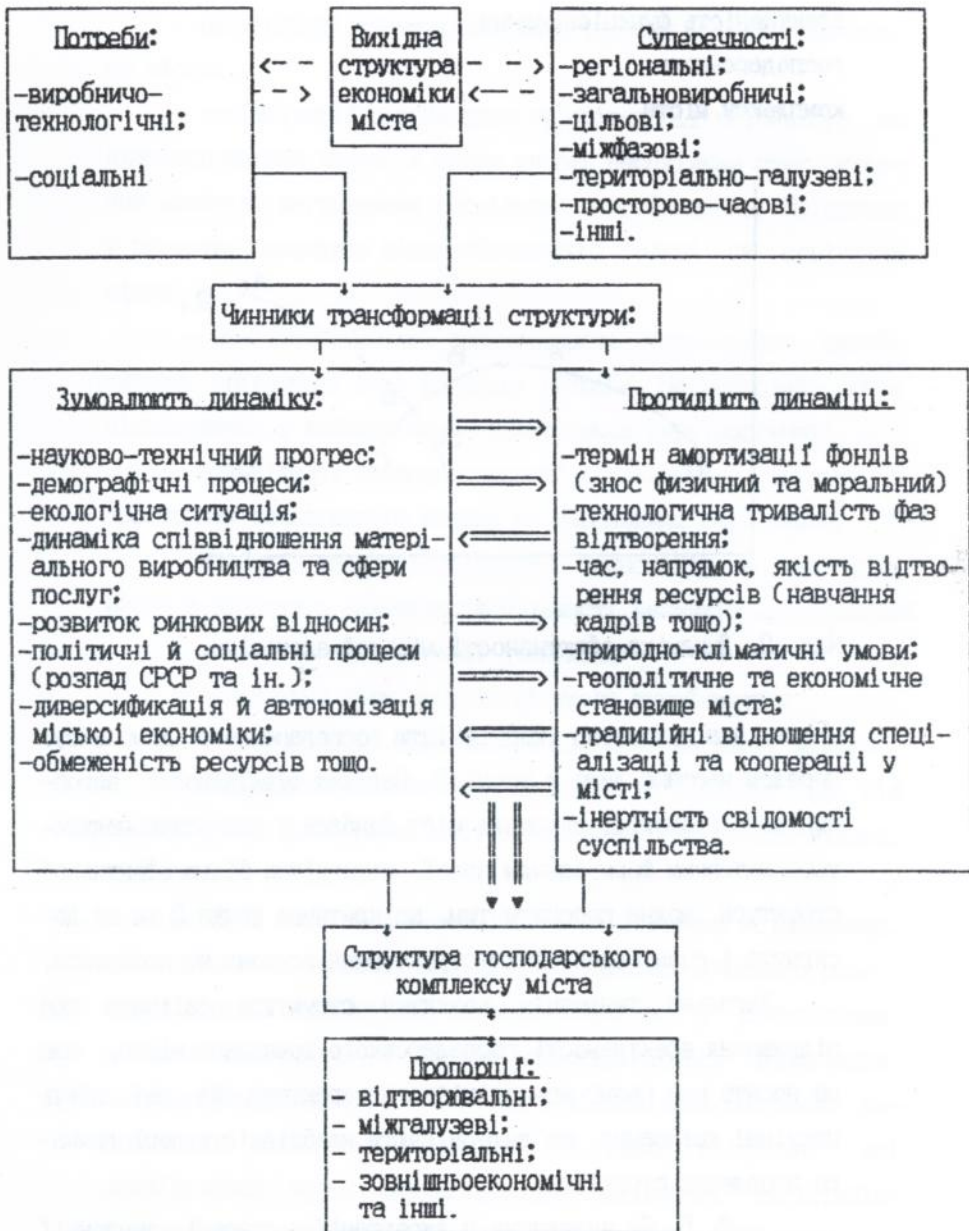
2. 2. Економіка міста володіє невичерпною різно-

манітністю внутрішніх та зовнішніх зв'язків, спроможністю до переходів із одного стану в інший. Розвиток системи міської економіки знаходить відображення в змінах її структури. Міський господарський комплекс, який є складною соціально-економічною системою, носить поліструктурний характер. Виділення елементів структури до деякої міри умовне і можливе лише на певному рівні абстракції, тому що господарський комплекс міста становить єдине ціле. Вибір критерію структуризації визначається метою і завданням наукового дослідження.

2. 3. У дисертації доведено, що вивчення закономірностей трансформувannya структури господарства міста є передумовою формування його оптимальних пропорцій.

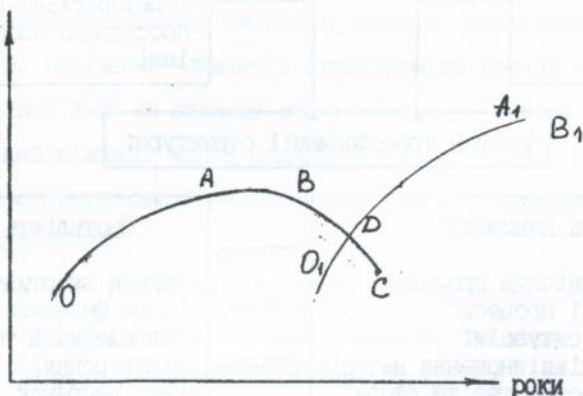
2. 4. В процесі дисертаційного дослідження показано, що в самому загальному вигляді трансформувannya структури господарського комплексу міста є результатом сукупного впливу ряду різноспрямованих чинників. У самому загальному вигляді процес розвитку структури міського господарського комплексу може бути відображений у вигляді такої моделі (див. мал. 1).

Ця модель демонструє циклічний розвиток структури господарського комплексу міста, що містить в собі три послідовні фази - зростання, стабілізації та падіння ефективності його функціонування (див. мал. 2). Трансформувannya структури міської економіки може бути зображене як процес періодичного оновлення вихідної структури. Наростання кризових явищ та суперечностей у міській економіці (відрізок BC) буде причиною та рушійною силою формування в ній нової структури (крива $O_1 D A_1 B_1$), що, у свою чергу, має три аналогічні стадії розвитку. Незважаючи на прогресивну зміну структури (відрізок $O_1 D$), в економіці триває структурна

Мал. 2. Модель трансформації структури господарського комплексу міста.

Ефективність функціонування
господарського
комплексу міста

Мал. 2. Динаміка ефективності міської економіки.

криза, яка зумовлена інерційністю господарського комплексу. Перелом настане лише у точці D. Падіння ефективності виробництва в економіці сучасних міст Донбасу, яке супроводжується активним формуванням нової, потенційно більш ефективної структури, можна пояснити тим, що критична точка D ще не досягнута і позитивний ефект структурних зрушень не проявився.

Загальна тенденція розвитку структури свідчить про підвищення ефективності господарського комплексу міста, але не носить при цьому прямолінійного характеру, на неї діють циклічні коливання, що детермінують необхідність періодичного оновлення структури.

2. 5. Як визначено у дисертації, основні тенденції трансформування структури господарського комплексу міста зводяться до:

- циклічності структурних змін господарського комплексу міста:

- соціалізації виробництва та орієнтації останнього на платоспроможний попит. У таких умовах необхідним стає ринковий механізм регулювання суспільного виробництва. Пріоритет у розвитку одержують містозабезпечуючі галузі та соціальна сфера:

- демілітаристської спрямованості суспільного виробництва, орієнтації його на мирні потреби. Це знаходить своє відображення у конверсійних структурних перетвореннях:

- активізації природоохоронної діяльності у зв'язку з зростанням техногенного впливу на навколишнє середовище:

- розвитку ресурсозберігаючих технологій в економіці міста в зв'язку з обмеженістю більшості чинників виробництва:

- диверсифікації міської економіки;

- підсилення автономності міського виробництва;

- інтенсифікації зовнішньоекономічних зв'язків міста;

- підсилення інноваційних процесів та розвитку на цій основі нових форм організації виробництва (венчурний бізнес, технополіси та ін.).

2. 6. В процесі дисертаційного дослідження встановлено, що головною тенденцією, яка визначає рівень сучасного розвитку міської економічної системи України, є становлення змішаної економіки. В містах спостерігається формування нетрадиційних секторів економіки з відповідною системою виробничих, соціальних, правових та інших відносин, які реалізуються через функціонування адекватної інституціональної інфраструктури. За станом на початок 1995 року, в Україні приватизовано 11502 державних об'єктів. У сфері промисловості, яка звичайно зосереджена в містах, частка та-

ких підприємств складає понад 45% їх загальної кількості. Серед об'єктів, що підпадають під "малу" приватизацію, частка приватизованих об'єктів досягла 71.3 %.

2. 7. Проведені дослідження економічної структури господарського комплексу великих міст Донбасу дозволили зробити такі висновки :

1) В економіці досліджених міст склалися серйозні структурні диспропорції, відбувся перекіс виробничої бази у бік галузей важкої промисловості на шкоду переробним виробництвам. Галузі містозабезпечуючого комплексу розвинуті недостатньо. Зокрема, у 1995 році в Донецьку найбільша питома вага по вартості основних фондів падала на топливну промисловість (44.4 %), чорну металургію (20%), машинобудування та металообробку (12.5%), а на частку легкої, харчової, мукомольно-круп'яної, поліграфічної та медичної промисловості припадало у сукупності тільки 13.2%.

2) Значно відстає соціальна сфера від виробничої. Крім того, за деякими оцінками, м. Донецьк займає серед обласних центрів України лише 23-є місце за рівнем розвитку соціальної інфраструктури та 16-е за рівнем життя. Для Луганська ці показники ненабагато кращі: 17-е та 23-є місця. Зокрема, кожна п'ята поліклініка Донецької області споруджена більш як 50 років тому, понад половини всіх будівель потребують реконструкції, капітального ремонту чи знаходяться в аварійному стані. Місткість амбулаторно-поліклінічних закладів в 1,5 рази нижча за нормативну.

3) Практично повністю зношені основні виробничі фонди: 75 % шахт працює без реконструкції більш як 20 років, коефіцієнт зносу основних фондів перевищує 65%. Вкрай загострилася екологічна ситуація.

Все це в сукупності вимагає негайної структурної перебудови.

2. 8. У дисертації визначено, що складність реалізації структурних реформ у містах України в умовах перехідного періоду визначається наявністю народногосподарських структур, що успадкували форму та зміст від попередньої системи. Нові ж сектори ринкової економіки, що виникають, вимагають адекватної економіко-правової бази. В зв'язку з цим реалізація структурних реформ в промисловості, а значить, і в економіці міст України значно складніша, ніж у будь-якій з країн з розвинутою ринковою економікою, де існує сформований ринковий механізм.

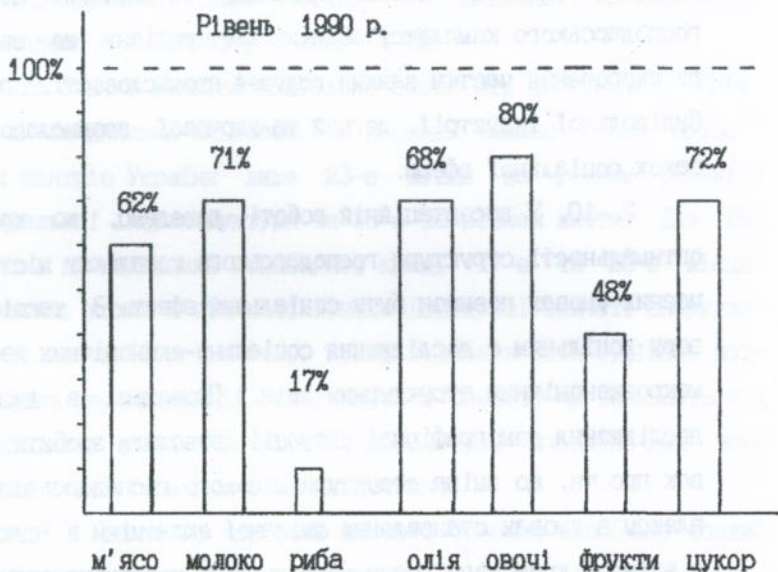
2. 9. Аналіз основних тенденцій трансформування структури економіки міст Донбасу та чинників, що їх визначають, дозволив виділити головні напрямки оптимізації структури господарського комплексу великих міст регіону, що зводяться до скорочення частки важких галузей промисловості, розвитку будівельної індустрії, легкої та харчової промисловості, а також соціальної сфери.

2. 10. У дисертаційній роботі доведено, що критерієм оптимальності структури господарського комплексу міст у сучасних умовах повинен бути соціальний ефект. З такої точки зору доцільним є дослідження соціально-економічних наслідків макроекономічних структурних змін. Проведені в дисертації дослідження демографічної ситуації дозволили зробити висновок про те, що зміна структури міського господарського комплексу в умовах становлення змішаної економіки в сукупності з впливом кризового стану макросистеми негативно впливає на демографічну ситуацію у містах, особливо на процеси формування їх трудового потенціалу.

Характеристика демографічної ситуації
у деяких великих містах Донбасу, (чол.)

	Донецьк	Горлівка	Макіївка
природний приріст			
за 9 місяців 1994р	-5277	-2183	-3061
за 9 місяців 1995р	-7219	-2803	-4105

Одночасно відбувається значне зниження рівня життя населення великих міст Донбасу та України. У роботі проаналізовано динаміку рівня споживання населенням великих міст Донбасу продуктів харчування (див. діаграму на мал.3), міру задоволення потреб у житлі, послугах охорони здоров'я та освіти:

Мал.3. Темпи зниження середньорічного споживання продуктів харчування на душу населення у 1990-1994 рр.

показано динаміку номінальних та реальних доходів різних груп населення; виявлені особливості використання трудового потенціалу міст.

2.11. Одним із істотних соціально-економічних результатів зміни господарської структури міст Донбасу є помітна активізація зовнішньоекономічних зв'язків міст, що є, з одного боку, результатом структурних змін, а з іншого - необхідною умовою їх здійснення. При цьому найбільше число спільних підприємств Донецької області у 1994 році було розташовано у великих промислових містах: у Донецьку (237), Горлівці (13) та Макіївці (13).

2.12. Сформульовані теоретичні висновки мають також і практичне значення. На їх основі можна внести ряд практичних пропозицій.

1) В зв'язку з тим, що багато підприємств "технологічних ланцюгів" розташовано у містах-супутниках, планування основних напрямків розвитку великого міста необхідно здійснювати з урахуванням розвитку його агломерації, для чого необхідна розробка комплексного прогнозу розвитку регіону та включених до нього великих міських агломерацій.

2) Важливою умовою оптимальності структурних перетворень господарського комплексу міста є прогноз соціально-економічних результатів реструктуризації міської економіки з урахуванням психологічних та політичних наслідків.

3) Заходи щодо подолання негативних соціально-економічних наслідків структурного трансформування міського господарського комплексу повинні охоплювати декілька напрямків:

- а) матеріальну підтримку звільнених робітників;
- б) працевлаштування робітників, що вивільнюються;

- в) соціальні пільги та гарантії;
- г) формування адекватного економіко-правового середовища;
- д) екологічний аспект.

4) В умовах бюджетного дефіциту актуальною стає проблема джерел інвестиційних ресурсів, необхідних для проведення структурних перетворень. Для міст Донбасу такими можуть стати державні кошти цільового призначення (Фонд закриття шахти та ін.); кошти грошової приватизації; продаж муніципальними властями чи надання ними у довгострокову оренду, безстрокове використання земель, зайнятих териконами, включаючи зону безпеки, що прилягає до них, а також самих териконів, з правом раціонального їх використання чи вивозу їх.

5) Необхідним є формування адекватного правового середовища. Зокрема, у рамках реструктуризації вугільної промисловості в містах України необхідним є прийняття державної Програми "Реструктуризації вугільної промисловості та вугле-видобувних регіонів на період до 2005 року", "Положення про соціальний захист робітників, звільнюваних в зв'язку з реконструкцією вугільної промисловості", "Положення про передачу та використання об'єктів соціальної сфери", низки спеціальних законів ("Про гірничу ренту" та ін.), вдосконалення бюджетних методів фінансування реконструкції вугільної промисловості. Аналогічна правова база потрібна для структурної перебудови інших галузей та сфер міського виробництва.

Реалізація зазначених пропозицій дозволить сформувати оптимальну структуру господарського комплексу міст Донбасу.

3. ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ, У ЯКИХ ВІДБІТІ ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

3.1. Теоретические основы исследования структуры хозяйственного комплекса города// Об.науч.трудов "Проблемы развития промышленных городов Украины". - Донецк: ИЕПИ НАН Украины, 1994. - 0.5 п. л.

3.2. Оптимизация структуры хозяйственного комплекса крупного города в условиях современного НТП// Тез. докл. "Вуз-овск.научн. конф. проф.-препод.сост. по итогам научно-исслед. работы: экономич.науки". Донецк: ДонГУ, 1993. - 0,2 (0.1) п. л. (в соавторстве).

3.3. Фактори, що визначають динаміку структури господарського комплексу міста //Тези допов. наук.-практ. конф. "Проблеми переходу Україні до ринкових відносин". - Вінниця, 1993. - 0.2 д. а.

3.4. Структура хозяйственного комплекса города и критерии ее определения//Тез. докл. науч.-практ. конф. "Экономич. проблемы становления рынка: теория и практика. - Донецк: ДонГУ, 1993. - 0.2 п. л.

3.5. Факторы стабильности, инертности хозяйственного комплекса города в условиях становления рыночной экономики//Тез. докл. междунаrod. науч.-практ. семинара "Проблема развития современного города". - Донецк: ИЭПИ НАН Украины, 1996. - 0.2 п. л.

АНОТАЦІЯ

Зухба О. М. Тенденції трансформування структури господарського комплексу великого міста (на прикладі міст Донбасу).

Дисертація у вигляді рукопису на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за фахом 08. 10. 03 - Міська та регіональна економіка. Інститут економіко-правових досліджень НАН України, Донецьк, 1996.

У дисертації розглянуті основні тенденції трансформування структури господарського комплексу великого міста в умовах розвитку ринкових відносин на прикладі великих міст Донбасу та проаналізовані їх соціально-економічні наслідки. З урахуванням регіональних особливостей визначені напрямки оптимізації структури економіки міст, запропоновано систему соціально - економічних критеріїв оптимальності структурних перетворень.

ANNOTATION

Zuhba E.N. Tendencies of the transformation structure city's economy complecs (as example Donbass's citives).

The tesis (manuscript) for award the candidat degree in Economy on a speciality 08.10.03 - city and region economy. Institute of Economic and Legal Research, Ucrainian National Academy of Sciensces, Donetsk, 1996.

The tesis analyse main tendencies of the transformation structure city's economy complecs at conditions become market relations as example Donbass's citives and its social-economic consequences. There are determinate tendencies optimisation structure city's economy taken into account regions specific.

АННОТАЦІЯ

Зухба Е. Н. Тенденции трансформирования структуры хозяйственного комплекса крупного города (на примере городов Донбасса).

Диссертация в виде рукописи на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.10.03 – Городская и региональная экономика. Институт экономико-правовых исследований НАН Украины, Донецк, 1996.

В диссертации рассмотрены основные тенденции трансформирования структуры хозяйственного комплекса крупного города в условиях становления рыночных отношений на примере крупных городов Донбасса и проанализированы их социально-экономические последствия. С учетом региональных особенностей сформулированы направления оптимизации структуры экономики городов, предложен ряд социально-экономических критериев оптимальности структурных преобразований.

Ключові слова: економіка міста, господарський комплекс міста, структура господарського комплексу міста

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to blurring and fading.

Faint, illegible text in the middle of the page, possibly a list or a set of instructions.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a footer or a note.

420176

Ав 35.445

Подписано к печати 28.08.96.

Формат 60x84/16

Уч.-изд. л 1.0.

Тираж 100 экз.

Отпечатано в полиграф. центре "Твикс"